

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІАТ — уряд України періоду УЦР. Створ. 15(28) червня 1917 у Києві як прообраз уряду після оголошення I-го Універсалу з ініціативи укр. есерів на засадах міжпарт. коаліції. Головою Г. С. і ген. секр. внутр. справ став В. Винниченко (укр. соціал-демократ), ген. писарем — П. Христюк (укр. есер), ген. секр. фінансів — Х. Барановський (безпартійний), міжнац. справ — С. Єфремов (укр. соціал-федераліст), військ. справ — С. Петлюра, земел. справ — Б. Мартос, судових справ — В. Садовський (усі — укр. соціал-демократи), освіти — І. Стешенко (незалеж. соціал-демократ), харч. справ — М. Стасюк (укр. есер). Оскільки в укр. колах виникли розходження у визначенні його гол. завдань (пророс. кола взагалі зайняли гостро негативну позицію), 26 червня (9 липня) 1917 В. Винниченко оголосив декларацію Г. С., у якій він проголошувався виконав. органом влади. Однак Тимчас. уряд не затвердив статут Г. С. і розпочав переговори з УЦР стосовно його статусу й повноважень. Тим часом у процесі роботи Всеукр. робітн. з'їзду склад УЦР збільшився, і 15(28) липня 1917 був обраний новий склад Г. С.: голова і ген. секр. внутр. справ — В. Винниченко, ген. писар — П. Христюк, ген. секр. фінансів — Х. Барановський, міжнац. справ — О. Шульгин (укр. соціал-федераліст), військ. справ — С. Петлюра, земел. справ — Б. Мартос, судових справ — В. Садовський, освіти — І. Стешенко, харч. справ — М. Стасюк, шляхів — В. Голубович (укр. есер), пошти й телеграфу — О. Зарубін (рос. есер), держ. контролю — М. Рафес (Бунд); товаришами ген. секр. міжнац. справ обрано: від євреїв — М. Зільберфарба (євр. соціаліст. робітн. партія), від поляків — М. Міцкевича (безпартійний). Після довгих вагань 7(20) серпня 1917 УЦР прийняла запропоновану рос. урядом «Тимчас. інструкцію Г. С. Тимчас. уряду на Україні», яка визначала Г. С. вищим органом Тимчас. уряду в справах місц. упр. Україною, призначуванням на пропозицію УЦР. При цьому кількість ген. секретарів зменшувалась до семи. З огляду на прийняття інструкції Г. С. пішов у відставку. Формування нового складу було доручено Д. Дорошенку, однак він відмовився його очолити. 21 серпня (3 вересня) УЦР обрала наступ. склад Г. С.: голова і ген. секр. внутр. справ — В. Винниченко, ген. секр. освіти — І. Стешенко, фінансів — М. Туган-Барановський (укр. соціал-федераліст), міжнац. справ — О. Шульгин (товариші — М. Зільберфарб і М. Міцкевич), земел. справ — М. Савченко-Більський (укр. есер), ген. контролер — О. Зарубін, ген. писар — О. Лотоцький (укр. соціал-федераліст), комісар України при Тимчас. уряді — П. Стебницький (укр. соціал-

федераліст). 1(14) вересня 1917 Тимчас. уряд затвердив цей склад Г. С., а 27 вересня (10 жовтня) 1917 В. Винниченко на засіданні Малої Ради проголосив гол. завданням Г. С. «об'єднання всієї укр. землі і всього українського народу в одній автоном. одиниці». Після більшов. перевороту 1917 1(14) листопада 1917 УЦР доповнила склад Г. С.: секр. харч. справ став М. Ковалевський (укр. есер), військ. справ — С. Петлюра, праці — М. Порш (укр. соціал-демократ), торгівлі й промисловості — В. Голубович, юстиції — М. Ткаченко (укр. соціал-демократ), шляхів — В. Єщенко (безпартійний), пошт і телеграфу — О. Зарубін, товаришем секр. міжнац. справ — Д. Одинець (рос. нар.-соціаліст. партія). Після проголошення III-го Універсалу зі складу Г. С. вийшли: М. Туган-Барановський, М. Савченко-Більський, О. Зарубін, О. Лотоцький; у грудні того ж року склав свої повноваження С. Петлюра. Після подальших змін на поч. січня 1918 Г. С. мав такий склад: голова і ген. секр. внутр. справ — В. Винниченко, ген. секр. судових справ — М. Ткаченко, військ. справ і праці — М. Порш, земел. справ — Б. Зарудний, продовол. справ — М. Ковалевський, міжнар. справ — О. Шульгин, шляхів — В. Єщенко, пошти й телеграфу — М. Шаповал (укр. есер), мор. справ — Д. Антонович (укр. соціал-демократ), торгу і промисловості — В. Голубович, освіт. справ — І. Стешенко, великоруських справ — Д. Одинець, жидів. справ — М. Зільберфарб, польс. справ — М. Міцкевич, в. о. ген. секр. фінанс. справ — В. Мазуренко, ген. контролер — О. Золотарьов, в. о. ген. писаря — І. Мірний. IV Універсалом 9(22) січня 1918 Г. С. перетворений на Раду Нар. Міністрів УНР.

Рекомендована література

1. Винниченко В. Відродження нації. Ч. 1–3. К.; Відень, 1920;
2. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції. Т. 1–4. Відень, 1921–22;
3. Юрченко О. Українсько-російські стосунки після 1917 р. в правничому аспекті. Мюнхен, 1971;
4. Копиленко О. Л. «Сто днів» Центральної Ради. К., 1993;
5. Українська Центральна Рада: Док. і мат. Т. 1–2. К., 1996–97;
6. Солдатенко В. Українська революція: концепція та історіографія. К., 1997.

В. П. Капелюшний

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Генеральний секретаріат / В. П. Капелюшний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29055>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).